

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 – Creos kommentarer

Creos innspill til Stortingets familie- og kulturkomite:

Kulturens andel av statsbudsjettet

Denne regjeringen har i sin tiltredelseserklæring satt opp et mål om å «gradvis auke kulturens andel av statsbudsjettet til ein prosent». Vi i Creo har regnet på denne prosenten siden 2006, etter samme modell. Den var på sitt høyeste i forslaget til budsjett for 2014, da andelen etter våre beregninger var på 0,993 % av statsbudsjettet ekskl. petroleumsinntekter. Etter saldering det året var den på 0,965 %.

I både forslaget og i saldert budsjett for 2024 var den på 0,858%. I årets forslag er den på 0,844 %, altså en **nedgang** på 0,014 prosentpoeng.

Musikerallianse

I 2021 fikk vi i Creo tildelt 1 million kroner til å utrede en Musikerallianse. Denne utredningen ble overlevert Kultur- og likestillingsdepartementet 20. mai 2022. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023 bevilget Stortinget så 3 millioner kroner til oppstart av en slik allianse.

12. september i 2022 fikk vi i Creo brev fra Kultur- og likestillingsdepartementet med beskjed om at vi får tildelt et engangstilskudd på 3 millioner kroner til formålet for 2023. Derfor har vi nå etablert organisasjonen Musikeralliansen AS. Alliansen har ansatt daglig leder, styret er i full gang, og de er nå klare til å utlyse de første stillingene.

En slik allianse er et direkte svar på formuleringen i Hurdalsplattformen om at regjeringen vil «leggje til rette for fleire kulturarbeidsplassar og kompetansemiljø over heile landet». Stortingets flertall anerkjenner Musikeralliansen og alliansemodellen. Musikeralliansen bidrar til å styrke frilanskunstnere på musikkfeltet og imøtekommer kunst- og kulturfeltets behov for fleksibilitet. Hele musikkfeltet drar nytte av kompetansetilbudet. Den vil også være en sikring av fremtiden for mange norske fremtredende og sentrale musikere. Vi merker godt at interessen og forventningene til Musikeralliansen øker dag for dag.

Stor er derfor både overraskelsen og skuffelsen da det i departementets forslag til budsjett for 2025 ikke er satt av midler til videreføring av Musikeralliansen. Vi finner det merkelig at et flertallsvedtak på Stortinget våren 2023 - om en oppstart av en musikerallianse - ikke blir fulgt opp av angjeldende departement. Vi setter derfor vår lit til Stortinget og:

- ***Vi ber om at det avsettes minst 5 millioner kroner i statsbudsjettet for 2025 til dette tiltaket.***

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

Mange institusjoner står i en krevende økonomisk situasjon, blant annet som følge av den forrige regjeringens "ABE-kutt", og av at inntektene ikke holder tritt med konstnadsveksten. For å motvirke konsekvensene for arbeidsplasser og publikumstilbud foreslår derfor regjeringen å øke bevilgningene til musikk- og scenekunstinstitusjonene med 63,4 millioner kroner utover generell prisstigning.

Opphavsrett

Kunstnernes – både utøvernes og skapernes – rettigheter til egne åndsverk og utøverprestasjoner er under stadig press. Vi vil be denne komiteen om å ha et særlig fokus på å sikre kunstnernes opphavsrett.

- ***Retten til rimelig vederlag må sikres, blant annet ved å støtte opp om de kollektive rettighetsorganisasjonene TONO og Gramo. Fond for utøvende kunstners rolle i norsk kulturliv må sikres.***

Regionale kulturfond

Regjeringen foreslår å bevilge 75 millioner kroner til regionale kulturfond, det er et godt forslag! Vi, og mange andre kulturorganisasjoner har jobbet i flere år for opprettelsen av Regionale kulturfond som skal bidra til å styrke det lokale kulturlivet og til prosjekter hvor profesjonelle og amatører samarbeider. 75 millioner er mye penger og en god start, og vi mener at fondet må opptrappes til 150 millioner for full effekt.

Creos innspill til Stortingets arbeids- og sosialkomite

Styrket sosialt sikkerhetsnett for selvstendig næringsdrivende

Creo har over mange år opplevd at oppdragsgiverne i større og større grad forlanger at kunstnere og kulturarbeidere må utføre arbeid som selvstendige oppdragstakere. Den som vegrer seg, risikerer å miste oppdraget. Konsekvensen er at våre medlemmer mister trygderettigheter, står uten yrkesskadeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder.

Vi er derfor svært glade for at det 1. januar i år kom endringer/presiseringer i arbeidsmiljøloven som bidrar til å sikre riktig klassifisering av kunstnere og kulturarbeidere, og få bukt på den ulovlige oppdragsvirksomheten. Når flere fremover blir riktig klassifisert som arbeidstakere vil dette styrke deres sosiale rettigheter og sikkerhetsnett. Men; det hjelper lite å ha et lovverk hvis det ikke etterlevs. Som del av Regjeringens arbeid med å styrke arbeidsmiljølovgivningen, mener Creo det er avgjørende at myndighetene også sikrer en etterlevelse av lovendringene.

Samtidig er den største gruppen av kunstnere og kulturarbeidere selvstendig næringsdrivende (primært enkeltpersonforetak) og frilansere, og mange av disse har både et lavt og svært usikkert inntektsnivå, preget av syklus- og lappeteppeøkonomi. Dette er kunstnere og kulturarbeidere som arbeider på en slik måte at ansettelser ikke er aktuelt, og omfanget av denne gruppen vil nok holde seg relativt stabilt, selv om en del kunstnere fremover vil måtte ansettes fast eller midlertidig i ulike virksomheter. Det er derfor avgjørende å sikre denne hovedgruppen av kunstnere og kulturarbeidere et sosialt sikkerhetsnett.

- ***Creo mener at en økning av sykepengedekningen for selvstendig næringsdrivende (enkeltpersonforetak) til 100 prosent fra 17. sykedag er et enkelt og treffsikkert tiltak som bør iverksettes umiddelbart. Statsbudsjettet for 2025 bør ta høyde for, og finansiere, dette.***

Svært mange kunstnere har i dag ingen tjenestepensjonsrettigheter. I «Kunstnarkår» vises det til at man skal «*greie ut opptening av pensjon på langvarige stipend*».

Staten betaler arbeidsgiveravgift for arbeidsstipend, og mottakerne av stipendene får tilgang til sosiale rettigheter i folketrygda på lik linje med arbeidstakere, men stipendene gir likevel ikke pensjonsopptjening.

- ***Creo ber om at det raskt utredes, og settes av midler, til pensjonsopptjening på alle arbeidsstipend.***

Eget NAV-kontor med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter

Organisasjonene på kunst- og kulturfeltet har lenge tatt til orde for at det burde opprettes et spesialisert NAV-kontor hvor man kan samle, og opparbeide seg bedre kompetanse på kulturfeltets særegenheter, og på syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter. Å møte saksbehandlere med spesialkompetanse når kunstnerne og kulturarbeiderne trenger råd og veiledning, ville bidratt til at NAV oppleves mer tilgjengelig og med det senket terskelen for å ta kontakt. FAFO-rapporten "Rettsikkerhet for personer med kombinasjonsinntekter" viser tydelig hvilke utfordringer denne gruppen står overfor i møte med NAV.

- ***Et eget NAV-kontor med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter krever primært vilje og organisering, ikke økte midler, samtidig som det ville bidra sterkt til å sikre denne gruppen brukere bedre tjenester og sikring av de sosiale rettighetene de faktisk har.***

Styrking av arbeidstilsynet

Regjeringa øker budsjettet til Arbeidstilsynet i kampen mot useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Creo ser positivt på at Arbeidstilsynet styrkes, og oppfordrer til at det også føres økt grad av tilsyn i kultursektoren, som er en særskilt utsatt bransje med stor grad av løselige tilknytningsformer, et sammensatt «økosystem» og en økt grad av internasjonale aktører.

- ***Som en del av Regjeringens «storrengjøring» mener Creo derfor at styrkingen av Arbeidstilsynet bør omfatte en prioritering av tilstedeværelse og tilsyn i kultursektoren.***

Innspill til Stortingets utdannings- og forskningskomite

Et av de viktigste tiltakene for å sikre en bred representativitet blant våre fremtidige kunstnere vil være å programfeste en sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene. Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole. I dette arbeidet er Norsk kulturskoleråd den mest sentrale aktøren, og deres arbeid må styrkes ytterligere.

- ***Det er ønskelig å få etablert et system for søkbare utviklingsmidler, administrert av Norsk kulturskoleråd, i størrelsesorden 80 millioner kroner.***

Skolen har en viktig rolle som formidler av kunnskap, ferdigheter og verdier knyttet til kunst og kultur. Kulturell kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. Regjeringen har i Stortingsmelding 34 (2023-2024) varslet et større fokus på en mer praktisk og variert skole, det er vi i Creo glade for. Regjeringa foreslår å bevilge 210 millioner kroner for å følge opp tiltakene i denne nye stortingsmeldingen. Målet er bedre læring, motivasjon og trivsel. Samtidig vil regjeringen videreføre satsingen på utstyr og lokale. Men dette må følges opp av praktisk politikk. Det blir for oss derfor noe spesielt

når det nå sies fra regjeringen av “Lærarar med god kompetanse er det aller viktigaste for motivasjonen og læringa til elevane”, mens det samtidig er både lovlig og vanlig at lærere i de praktiske og estetiske fagene på trinn 1 til 7 ikke har utdanning i disse fagene.

- ***Det må derfor innføres kompetansekrav for å undervise i musikk, og i kunst- og håndverk, på samme nivå som for andre fag, dvs minimum 60 studiepoeng på ungdomstrinnet og minimum 30 studiepoeng på trinnene 1 til 7.***

Fra 2025 blir det vesentlige endringer i finansiering av universiteter og høgskoler, blant annet ved å gå ned fra seks til tre ulike finansierings-kategorier for høyere utdanning i Norge. Det sies at endringene ikke i seg selv vil øke eller redusere bevilgningen til hver institusjon. Men alle nye studieplasser framover vil heretter bli finansiert med et langt lavere beløp. For eksempel så vil en plass ved Norges musikkhøgskole (NMH) bli grunnfinansiert med ca. 93 000, i stedet for dagens sats på ca. 206 000. Dette innskrenker drastisk NMHs handlingsrom til å utvikle nye studier – med for eksempel større sjangermangfold, integrering av ny teknologi og styrket satsing på musikk og helse, i møte med arbeidslivets behov. Det vil også gjøre det svært vanskelig – om ikke umulig – å utvide antall studieplasser innenfor musikkterapi, ett fagfelt det er stor etterspørsel etter i både utdanningssystemet og – ikke minst – i helsevesenet.

- ***Creo er svært bekymret for fremtiden til de kunstfaglige utdanningsinstitusjonene, og ber komiteen ta et særlig hensyn den helt avgjørende rollen disse institusjonene spiller i norsk kultur- og samfunnsliv.***

Innspill til Stortingets utenriks- og forsvarskomite

Forsvarets musikk (FMUS) forvalter og formidler en sentral del av Norges musikkhistorie, og den militære kulturarv og tradisjon. På oppdrag fra staten forvalter og formidler Forsvarets musikk en sentral del av Norges musikkhistorie samt den militære kulturarv og tradisjon. FMUS skal samtidig utgjøre et bindeledd mellom Forsvaret og sivilsamfunnet gjennom en bredt og variert anlagt konsertaktivitet og som en viktig del av Norges totale kulturelle infrastruktur. I forslaget til budsjett for 2025 foreslås det å øke bevilgningene til FMUS med 10 millioner kroner. Det er vi i Creo svært glade for, og vi håper at dette er et uttrykk for en videre styrking av Forsvarets musikk. En styrking som vil oppfylle ambisjonene om å opprettholde kvaliteten, samt gjøre FMUS til en attraktiv arbeidsplass for musikere. Forsvarets musikk har levd under uvisshet og ustabile forhold i mange år. Det gjør økningen i de økonomiske rammene ekstra gledelig. Samtidig vil vi minne om at det er strukturelle utfordringer i FMUS sin organisering som bidrar til usikkerhet og dårlig forutsigbarhet for korpene.

- ***Det må gjøres en grundig vurdering av dagens organisering av Forsvarets musikk med mål om å finne en organisering som sikrer forutsigbarhet og forsvarsmusikkens egenart som kulturbærer i Forsvarets uniform.***